

Economie en conventies

Auteur(s):

Graaff, W. de

Boekema, F.W.M.

*Willem de Graaff is verbonden aan IVA Tilburg, Frans Boekema is werkzaam bij de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Katholieke Universiteit Brabant.***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4147, pagina 294, 10 april 1998

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, kunst, cultuur, ruimtelijke, regionale, economie

In de regionale economie is er aandacht voor onderwerpen als regionalisering en clustervorming. Afhankelijk van het land waarin zij bestudeerd worden, kennen regionalisering en clustervorming zeer uiteenlopende verschijningsvormen. Er is kennelijk een interactie tussen het economische verschijnsel en de cultuur van het land. Michael Storper heeft onlangs in een nieuwe publicatie een poging ondernomen om de interactie tussen economische en niet-economische verschijnselen te beschrijven om zo de verscheidenheid in regionalisering en clustervorming te kunnen verklaren ¹.

Essentieel in de beschrijving van Storper is de vraag hoe transacties tot stand komen. Wordt dit alleen bepaald door prijzen of zijn er ook andere factoren in het spel? Storper wijst met name op het bestaan van conventies; stilzwijgende afspraken over het handelen. Deze stilzwijgende afspraken kunnen per regio sterk verschillen. Hoewel conventies vaak heel systematisch worden nageleefd, zijn ze meestal niet geformaliseerd in economische modellen.

In de ogen van Storper is het veel genoemde economische succes van de regio Toscane in Italië met behulp van conventies te verklaren. De loyale samenwerking tussen kleine bedrijfjes in deze regio is in het verleden aangeleerd. Veel van de ondernemers zijn van origine agrariërs die geen eigen land bezaten, maar dit deelden met anderen. Een ander deel van de ondernemers heeft een lang industrieel verleden en is niet zelden hooggeschoold. De socialistische oriëntatie van de industriële ondernemers, gecombineerd met de samenwerkingsgeneigdheid van de van oorsprong agrarische ondernemers leidt ertoe dat samenwerking in dit gebied eerder tot stand komt en meer permanent zal zijn. Deze traditie van samenwerking heeft ook geleid tot een zeer open markt, hetgeen bijgedragen heeft aan een sterke positie op de wereldmarkt.

Conventies kunnen ook op een andere wijze tot bepaalde economische verschijnselen leiden. Hoewel er grote verschillen zijn tussen diverse Franse regio's, kunnen een aantal typisch Franse trekjes worden herkend: een sterk streven naar grote organisaties en een sterke binding met vakgenoten. Het succes van de haute couture industrie in Ile-de-France kan volgens Storper met behulp van deze conventies begrepen worden. De heersende conventies dwingen als het ware belangrijke innovaties af en maakt dat de Franse haute couture industrie nieuwe trends in de markt kan zetten.

Met conventies kunnen ook verschillen in de industriële organisatie van high tech sectoren worden verklaard. In Silicon Valley in de Verenigde Staten worden 'spin offs' meestal door nieuwe, startende ondernemingen ontwikkeld en op de markt gebracht. In Frankrijk ontstaan er relatief weinig van dergelijke jonge ondernemingen, omdat de Fransman een veel grotere loyaliteit heeft aan het grootbedrijf dan een Amerikaan. Juist de ontwikkeling van spin-offs vergroten de innovativiteit van het cluster en geven het een concurrentievoordeel. Daar staat natuurlijk tegenover dat de grootbedrijven in Frankrijk makkelijker grootschalige projecten aankunnen. In de VS moet hiervoor een beroep worden gedaan op de kapitaalmarkt. De markt voor risicokapitaal is in de Verenigde Staten weer beter ontwikkeld.

Uit de voorbeelden van Storper blijkt dat conventies vele verschillende vormen aan kunnen nemen en van betekenis kunnen zijn voor het economisch presteren van regio's. Desondanks zijn in dergelijke noties vaak niet adequaat geïncorporeerd in de bestaande economische theorie. Een verklaring hiervoor ligt in deze noties zelf. Vaak zijn ze zeer uitvoerig omschreven, waarbij er wel een bepaald gevoel overkomt, maar het ontbreekt vaak aan een helder omschreven begrip. Dit is overigens ook heel duidelijk het geval bij de conventies die door Storper worden beschreven. Hoe deze precies moeten worden geïnterpreteerd blijft ook na lezing van het boek onduidelijk.

Storper poogt in zijn slothoofdstuk een brug te slaan tussen economische en sociologische theorieën. In deze synthese ligt wellicht de belangrijkste uitdaging voor economen aan het eind van de 21ste eeuw. Hoewel Storper in zijn boek het belang van institutionele aspecten van het economisch handelen opnieuw en nadrukkelijk onder de aandacht brengt, wordt hij zelf ook slachtoffer van het probleem dat noties vaak 'vaag' zijn. Moeilijk te modelleren indicatoren, zoals conventies, kunnen echter niet genegeerd worden. In een steeds verder onderling verweven wereld, waarin alle barrières voor vrij verkeer van goederen en diensten steeds meer verdwijnen komen verschillen op basis van cultuur steeds vaker aan het licht

1 M. Storper, *The regional world: territorial development in a global economy*, The Guilford Press, New York/Londen, 1997.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)